

ಗೋಕಾಕ ಕಾಷ್ಠಕಲೆ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

ಡಾ. ಉಮಾದೇವಿ

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಸರಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಗೋಕಾಕ.

Abstract:

ಜನ ಜೀವನದ ಬದುಕು ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯೆನಿಸಿದರೆ, ಕಲೆಗಳು ಅದರ ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯೆನಿಸುತ್ತವೆ. ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಜನತೆಯ ಬದುಕಿನ ರೀತಿ, ಅನುಸರಿಸಿದ ಧರ್ಮ, ಕಟ್ಟಿದ ಕಲೆ, ಅವರ ಜೀವನ ಸಮಸ್ಯೆ, ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವಿವರಣೆಯೇ ಇತಿಹಾಸವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಇತಿಹಾಸದ ಒಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಕಲೆಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಸುಂದರ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಕಲೆಯು ದೇಶದ ಅಥವಾ ಜನಾಂಗದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಮಹತ್ವದ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗೋಕಾಕ ಕಾಷ್ಠಕಲೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಈ ಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

Keywords: ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಗೋಕಾಕ ಕಾಷ್ಠಕಲೆ, ಮರ ಮಾಧ್ಯಮ ಕಲಾಕೃತಿ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಕಲಾ ಶ್ರೀಮಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಜನಪದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಅನೇಕ ಕಲೆಗಳು ಹಲವು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಕಾಕದ ಕಾಷ್ಠಕಲೆ (ಮರ ಮಾಧ್ಯಮ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು) ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಗೋಕಾಕ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಲೂಕಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಗೋಕಾಕ ತಾತ್ವಿಕ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಳವು ಹೌದು. ಗೋಕಾಕ ಪಟ್ಟಣವು ಹಲವು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ವಿಷಯಗಳಿಗಾಗಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಗೋಕಾಕ ಕಾಷ್ಠಕಲೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಿರಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ನೆಲೆಬೀಡಾದ ಗೋಕಾಕ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಾಣವಾಗಿದೆ. 'ಗೋಕಾಕ ಬಣ್ಣ, ಯಾದವಾಡ

ಸುಣ್ಣ, ಬನಹಟ್ಟಿ ಹೆಣ್ಣಿ' ಎಂದು ಜನಪದ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಕಾಕನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗೋಕಾಕ ಬಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಬಣ್ಣದ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಊರಾಗಿದೆ.¹ ಈ ಗೋಕಾಕ ಕಲೆಯ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮದುವೆ, ಹುಟ್ಟು ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ನೀಡುವ ಹಾಗೂ ಮನೆಯ ಅಲಂಕರಣ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿಯೂ ಬಳಸುವಂತಹ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಕೂಡ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಉಡುಗೊರೆಯು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಸಂಕೇತವು ಕೂಡ ಆಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಈ ಕಲೆಗೆ ಗೋಕಾಕ ಟಾಯ್ಸ್ ಎಂದೇ ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ.

¹ ಶ್ರೀರಾಮ ಇಟ್ಟಣವರ. ಗೋಕಾಕ ಕಲೆ. In ಪಾಟೀಲ, ಎಸ್.ಸಿ., ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಾನಂದ ಪಾತ್ರೋಟ. (ಸಂ.). ನಿಜದ ನೆಲೆ. ಪುಟ. 145, 151

ನಿಸರ್ಗ ನಿರ್ಮಿತ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವಂತಹ ನಿಖರತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗದು. ಮಾನವನು ಎಷ್ಟೇ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದರೂ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸರಿಸಾಟಿಯಾಗಲಾರದು. ಪ್ರಕೃತಿ ನಿರ್ಮಿತ ವಸ್ತುಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಮ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ಕೌಶಲ್ಯದ ಬಳಕೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅದಕ್ಕೊಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಬೇಸಿಗೆ ಬಂತೆಂದರೆ ವಿವಿಧ ತರದ ಹಣ್ಣು, ಹೂವುಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ನಿರ್ಮಿತ ವಿಸ್ಮಯತೆಯ ಪ್ರತೀಕವೆನಿಸಿದ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ವರ್ಣಮಯ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲುಗಳು ನೋಡುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಪಾಯುಷಿಗಳಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ನಿರ್ಮಿತ ಇಂತಹ ಹಣ್ಣುಗಳು ನೋಡುಗನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅವ್ಯಕ್ತ ಆನಂದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ವಸ್ತುಗಳು ಬಹುಕಾಲ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಬಣ್ಣ ತಯಾರಿಕೆಯ ತವರೂರಾದ ಗೋಕಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ ನುರಿತ ಕಲಾವಿದರಿಂದ ಕಾಷ್ಟದಿಂದ ತಯಾರಾಗುವ ವಸ್ತುಗಳು ಚಿರಕಾಲ ನೋಡುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುದಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಕಲಾವಿದನ ಕಲಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಪೂರಕವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ವಿಭಿನ್ನ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಕಲಾವಿದನ ಕಲಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರಬಂದು ತನ್ನತನವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ. ಕಲಾವಿದನಲ್ಲಿ ಆಶಯವು ಬೀಜವಾಗಿ ಕಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅದು ಫಲಿತಗೊಂಡು ಅವನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಬೆಳೆದು ಹೆಮ್ಮರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ನೋಡುಗರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿರಕಾಲ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕಲಾವಿದನ ಈ ಬಗೆಯ ಕೃತಿ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗವು

ಕೂಡ ಪೂರಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ.² ಅದೆ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗದ ಕೊಡುಗೆ ಅನನ್ಯ. ವಿಸ್ಮಯತೆಯ ಕಡಲಾಗಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೋಡುಗನು ಕೂಡ ಪ್ರೇರಿತನಾಗುವಂತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದರು ಕೂಡ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಲ್ಲ. ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರು ಸಮಾಜದ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕಲೆಯ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸಿದರು. ಈ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಕಲಾವಿದರು ತನ್ನ ಕಲಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪಾರಂಪರಿಕತೆಯ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಲೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಬಣ್ಣಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನೇಕ ಊರುಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಿನ್ನಾಳ, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣ, ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗೋಕಾಕ್ ಇವು ಬಣ್ಣಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿವೆ. ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಿಂದ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಗೋಕಾಕ್ ಜಿನಗಾರರು ಕಾಷ್ಟ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಗೋಕಾಕ್ ಕಲೆಯೆಂದೇ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದೆ. ಅನೇಕ ಕಲಾವಿದರ ಕುಟುಂಬಗಳು ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಎಲೆಮರೆಯ ಕಾಯಿಯಂತೆ ತಮ್ಮ ಈ ಕಾಯಕವನ್ನು ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಕಲೆ, ಕಲಾವಿದರ, ಹಾಗೂ ಕಲಾವಿದರ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಈ ಅಧ್ಯಯನದ್ದಾಗಿದೆ.

ಗೋಕಾಕ್ ಕಲೆಗೆ ಸುಮಾರು ಮುನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಈ ಕಲೆಯು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು

² ಪಾಟೀಲ, ಎಸ್.ಸಿ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಚಿತ್ರಕಲೆ. ಪುಟ, 256

ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ಕಲೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಿದೆ. ಮಾಹಿತಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಗೋಕಾಕ್ ನಗರಕ್ಕೆ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ತಂದವರು ಜಿನಗಾರರು. ಈ ಜಿನಗಾರರು ಮೂಲತಹ ಕೊಲ್ಟಾಪುರ ಪ್ರದೇಶದವರು. ಸುಮಾರು ಎರಡು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ಭೀಮಪ್ಪ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಜಿನಗಾರನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಗೋಕಾಕ್ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ವಲಸೆಬಂದರು. ಭೀಮಪ್ಪನ ಮೊಮ್ಮಗ ಬಾಪೂ ಜಿನಗಾರ ಇವನು ಒಬ್ಬ ಕುಶಲ ಬಣ್ಣಗಾರ. ಕೊಲ್ಟಾಪುರ ಮಹಾರಾಜನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಮಹಾರಾಜನ ಮರಣದ ನಂತರ ಇವನು ಗೋಕಾಕ್‌ಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಆಟಕ್ಕೆ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ, ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಗಳು, ಆಭರಣಗಳು ಮತ್ತು ಆಗಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮುಖಂಡರು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭತ್ತಿ, ಚಾಮರ ಹೀಗೆ ಮುಂತಾದ ಕರಕುಶಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಾಪು ಜಿನಗಾರನೇ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಆಟಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಗೋಕಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟನೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ.³

ಕಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಗೋಕಾಕ್ ಕಲೆಯನ್ನು ಜಿನಗಾರರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸೋಮವಂಶಿಯ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಳರ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು, ಇವೆರಡು ಮನೆತನಗಳು ಮರಗೆಲಸ, ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ ಹೀಗೆ ಗೋಕಾಕ್ ಕಲೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಇವರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಯಾವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಇವರ ಸ್ವಂತ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಚತುರತೆಯಿಂದ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಎಲೆಯ ಬಳ್ಳಿಯ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ 'ಹಾರಿವಾಳ' ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತಂದು ಕಲಾಕೃತಿಗಳಾದ ಹಣ್ಣುಗಳು,

ತರಕಾರಿಗಳು, ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಆಕಾರವನ್ನು ನೀಡಿ ಸುಂದರವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನಾಗಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾಷ್ಠ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಈಗಿನ ಪೀಳಿಗೆಯವರು ಇಂತಹ ಸುಂದರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈಗಿರುವ ಕಲಾವಿದರ ಪೂರ್ವಜರು ಕಾಷ್ಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ರಥ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಅಲಂಕರಕ್ಕಾಗಿ ಸುಂದರವಾದ ಕಾಷ್ಠದ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ಯುವಜನತೆಯ ಆಶೋತ್ತರಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವಂತೆ ಆಧುನಿಕ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಮುಂದಾದರು. ಕುಟುಂಬದವರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಇಂತಹ ಕಲಾಕೃತಿಯ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ತಮ್ಮನ್ನೂ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಗೋಕಾಕ್ ಕಾಷ್ಠ ಕಲೆಯ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ

1. ಹಣ್ಣುಗಳು
2. ತರಕಾರಿಗಳು
3. ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಷಿಗಳು
4. ಮೂರ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಆಟಿಕೆಯ ವಸ್ತುಗಳು

1. ಹಣ್ಣುಗಳು

ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದೊರಕುವ ಹಣ್ಣುಗಳು ಈ ಕಾಷ್ಠ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಜೀವ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ನಿಸರ್ಗದತ್ತವಾಗಿ ಋತುಮಾನ, ಕಲಾಕೃತನುಗುಣವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ಹಣ್ಣುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ರೂಪತಳೆದು ಯಾವಾಗಲೂ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಮಳೆ, ಚಳಿಗಾಳಿಯನ್ನದೇ ನೋಡುಗರನ್ನು ಮನತಣಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಆಕಾರ,

³ ಪಾಟೀಲ, ಎಸ್.ಸಿ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಚಿತ್ರಕಲೆ. ಪುಟ, 256

ಗಾತ್ರ, ಬಳಕೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಇವುಗಳು ರಚನೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ತರಹದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿ ನಿರ್ಮಿತ ವಸ್ತುಗಳ ವಸ್ತುವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ನೈಜತೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಸೇಬು, ಬಳೆಹಣ್ಣು, ಗೊಡಂಬಿ, ಕಿತ್ತಳೆ, ಮೊಸಂಬಿ, ಪೇರುಹಣ್ಣು, ಕಲ್ಲಂಗಡಿ ಹಣ್ಣು, ನಿಂಬೆ, ಗಜನಿಂಬೆ, ಸೀತಾಫಲ ಇನ್ನೂ ಮುಂತಾದವುಗಳು.

ಈ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಸ್ತುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಂತರ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹಣ್ಣುಗಳ ಆಕಾರ, ಗಾತ್ರ, ಬಣ್ಣ ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಲಾವಿದರು ಕಾಷ್ಟ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ರೂಪು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳು ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದವುಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಅಷ್ಟೊಂದು ನೈಜತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ವರ್ಣವಿನ್ಯಾಸ ಪರಿಣಿತಿ, ಬಣ್ಣಗಳ ಮಿಶ್ರಣದ ರೀತಿಗಳು ಈ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಮನಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಇವರ ಅದ್ಭುತ ಕಲಾ ಸೃಷ್ಟಿ ನೋಡುಗರನ್ನು ಮೂಕವಿಸ್ಮಿತರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತವೆ.

2. ತರಕಾರಿಗಳು

ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಖನಿಜ, ಪೋಷಕಾಂಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಅವುಗಳ ವಸ್ತುವಿಷಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಗಾತ್ರ, ಬಣ್ಣ, ಆಕಾರ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತರಕಾರಿಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ

ನೋಡುಗನಿಗೆ ತಕ್ಷಣ ಚಿತ್ತಭ್ರಮೆಯುಂಟು ಮಾಡುವಂತೆ ಕಾಷ್ಟ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬೆಂಡೆಕಾಯಿ, ಬದನೆಕಾಯಿ, ಹೀರೆಕಾಯಿ, ಈರುಳ್ಳಿ, ಮೂಲಂಗಿ, ನುಗ್ಗೆಕಾಯಿ, ಗಜ್ಜೆ, ಟೋಮೆಟೋ ಇನ್ನೂ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದನ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯು ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತದೆ.

3. ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಷಿಗಳು

ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಆಕಾರ, ಗಾತ್ರ, ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಷ್ಟ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಾವಿದನ ಆಶಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಈ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ನೋಡುಗನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಳಿಯದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಷಿಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಕಲಾವಿದರು ತಮ್ಮ ಕೈಚಳಕವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೋಳಿ, ಪಾರಿವಾಳ, ಗಿಳಿ, ಬಾತುಕೋಳಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ, ಸಿಂಹ, ಆನೆ ಇನ್ನೂ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಈ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

4. ಮೂರ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಆಟಕೆಗಳು

ವಸ್ತುಗಳ ವಿಂಗಡಣೆ ವಿಷಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಣಯಿಸುವಾಗ ಅವುಗಳ ಲಭ್ಯತೆ, ಗಾತ್ರ, ಬಣ್ಣ, ಆಕಾರಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಷ್ಟ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಗಳು, ಆಟಕೆಗಳು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವಗಳ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಷ್ಟದಿಂದ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ದೇವರ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಕೆತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಸುಂದರ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ

ಮಕ್ಕಳ ಆಟಕೆಗಳನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಟಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವಸಲೆಯನ್ನು ತುಂಬುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿನ ಕಲಾವಿದರು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವರು. ಕೃತಕವಾದರು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ತುಂಬುವುದು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಮಾತು ಆದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವೆಂಬಂತೆ ಇಲ್ಲಿನ ಕಲಾವಿದರ ಕಲಾಪ್ರತಿಭೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಮಾಣ ಬದ್ಧವಾದ ಮೂರ್ತಿಗಳ, ಆಕೃತಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿರುವ ಗೋಕಾಕ್ ಕಲಾವಿದರು ತಮ್ಮ ಕಲಾಪ್ರೌಢಿಮೆಯನ್ನು ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಮಾನವ ಎಂದೂ ಸಾಟಿಯಾಗಲಾರ ಆದರೂ ಗೋಕಾಕ್‌ನ ಕಲಾವಿದರು ತಮ್ಮ ಕಲಾಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ನಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಲಾವಿದನಿಗಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕುಶಲತೆ, ಗ್ರಹಿಸುವಿಕೆ ಇವರಲ್ಲಿ ರಕ್ತಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಗುಣ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಂದು ನಿಸರ್ಗ ನಿರ್ಮಿತ ವಸ್ತುಗಳ ಪ್ರತಿಕೃತಿ ತಯಾರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಗೋಕಾಕ್ ಕಲಾವಿದರು ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರು.

ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ರಚನೆಯ ಪರಿಕರಗಳು

ಈ ಗೋಕಾಕ್ ಕಲೆಯ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ತೀರಾ ಹಗುರವಾಗಿರುವ ಹಾರಿವಾಳ (ಹಲವಾಣ) ಎಂಬ ಮರದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಇಲ್ಲಿ ಹಾರಿವಾಳದ ಮರವನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲೆ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಎಲೆಯ ಬಳ್ಳಿಯ ಆಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮರದಿಂದ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಬಳಸುವ ಇನ್ನೂಳಿದ ಪರಿಕರಗಳೆಂದರೆ ಉಳಿ, ಸುತ್ತಿಗೆ, ಅರ, ರಂಧ್ರ ಮಾಡಲು ಚಿಕ್ಕ ತುದಿ ಅಥವಾ ಮೊನೆಯಿರುವ ಮೊಳೆಗಳು, ಪಾಲಿಶ್ ಕಾಗದಗಳು, ಅಂಟುವಾಳದ ಕಾಯಿಂದ ಸೋಸಿದ ನೀರು, ಅಂಟು,

ಚಾಕ್‌ಪೌಡರ್, ಬಣ್ಣಗಳು ಹಾಗೂ ಕುಂಚಗಳು ಹೀಗೆ ಇಂತಹ ಕಲಾಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಗೋಕಾಕ್ ಕಾಷ್ಠ ವಸ್ತುಗಳ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಿದ್ಧತಾ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನ

ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಹಾರಿವಾಳದ ಮರವನ್ನು ಕಡಿದು ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಒಣಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅದರ ಮೈಮೇಲಿನ ಮುಳ್ಳುತೊಗಟೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ವಸ್ತುಗಳ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಆ ವಸ್ತುವಿಷಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆಕಾರ ಬರುವ ಹಾಗೆ ಕೊರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕಲಾವಿದನ ಜಾಣ್ಮೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತದನಂತರ ಕೊರೆದುಕೊಂಡ ಆ ಆಕೃತಿಯ ಮರದ ತುಂಡಿಗೆ ಚಾಕ್‌ಪೌಡರ್‌ನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಒಣಗಿದ ನಂತರ ಪಾಲಿಶ್ ಪೇಪರಿನಿಂದ ಉಜ್ಜುತ್ತಾರೆ. ಆಕೃತಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸವರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಬಾರಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಆ ಕೃತಿಯ ಮೇಲ್ಮೈ ನುಣುಪಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಹಚ್ಚಿದ ನಂತರ ಅಂಟುವಾಳ ಕಾಯಿಯನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನೆಸಿಟ್ಟು ಎರಡು ಮೂರು ದಿವಸ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಾದ ನಂತರ ಆ ನೀರನ್ನು ಒಂದು ಬಾಟಲಿನಲ್ಲಿ ಸೋಸಿ ತೆಗೆದು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ದಿವಸ ಬಿಟ್ಟು ಮರುದಿನವೇ ಆರಿಸಿದ ಅಂಟುವಾಳದ ನೀರನ್ನು ಕೊರೆದಿಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಲೇಪನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಿರುಕು, ತಗ್ಗುಗಳನ್ನು ಲಾಂಬಿಯಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಆರಲು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅದನ್ನು ಪುಡಿ ಬಣ್ಣವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರಣಗೊಳಿಸಿ, ಲೇಪಿಸಿದ ನಂತರ ಆಕೃತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕ್ಲಿಯರ್ ವಾರ್ನಿಷ್‌ನಿಂದ ಲೇಪನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಯಾ ವಸ್ತುವಿನ ಗುಣ, ಬಣ್ಣಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಬಣ್ಣವನ್ನು ತಿಳಿಯಾಗಿ

ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಮೂರನೆಯ ಬಾರಿ ವರ್ಣಲೇಪನದಿಂದ ಬೆಳಕು ನೆರಳುಗಳ ಛಾಯೆಯನ್ನು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವರ್ಣಗಳ ಬಳಕೆ

ಇಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗುವ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ವಿಧವಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಕಲಾವಿದರು ಬಣ್ಣ ತಯಾರು ಮಾಡುವ ದೇಶಿ ರೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಂತಹ ಬಳಪದ ಮಣ್ಣುಕಲ್ಲು, ಹಳದಿ ಮಣ್ಣುಕಲ್ಲು, ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣುಕಲ್ಲು ಇವುಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಅರೆದು ಪುಡಿಮಾಡಿ ಪ್ರಮಾಣಬದ್ಧವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಟು ಹಾಕಿ ಉಜ್ಜಿ ಸೋಸಿ ಬಣ್ಣವನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಟುನ್ನು ಹಾಕುವದರಿಂದ ಬಣ್ಣವು ಜಿಗುಟಾಗಿರಲು ಹಾಗೂ ಕೈಗೆ ಹತ್ತಬಾರದೆಂಬ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಈಗ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಸಿದ್ಧ ಬಣ್ಣಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಆಯುಷ್ಯ ಕಡಿಮೆಯೆಂದು ಕಲಾವಿದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ದೇಶಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಣ್ಣದ ಬಳಕೆಯ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಆ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಬಾಳಿಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ದೇಶಿ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಆಕೃತಿಗಳು ಬಳಕೆಯಾದಂತೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಹೊಳಪು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಹೊರತು ಹೊಳಪು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ಕಲಾವಿದರ ಪ್ರಕಾರ ದೇಶಿ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆಯುಷ್ಯವಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಕಲಾ ಸಮುದಾಯ

ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 150-200 ಜನ ಈ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಈ ಕಲೆಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಈ ಮನೆತನದವರು ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ

ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಈ ಕಲೆಗಾರಿಕೆ ಮಾಡುವವರು 20 ರಿಂದ 25 ಜನ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈಗಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಲಾವಿದರೆಂದರೆ ಆನಂದರಾವ್, ವಾಸುದೇವ್ ರಾವ್, ಅಪ್ಪಾರಾವ್, ಮಾರುತಿರಾವ್ ಮತ್ತು ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಬಳವಂತ ಇವರೇ ಇವರು ಈಗಲೂ ಜಿನಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಗುರುಗಳು ಹಾಲಪ್ಪ ಸಿದ್ದಲಿಂಗಪ್ಪ ಬೆಳಗಾವೆ ಇವರ ತಂದೆಯ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಜಿನಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಬಳವಂತರಾವ್ ತಾಯಿ ವಿಮಲಾಬಾಯಿ. ಇವರ ಮಗ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಇವರೇ. ಇವರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಗೋಕಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ, ಅವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಿತು. ಮೆಟ್ರಿಕ್ ವರೆಗೂ ನಡೆದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರೆಸಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇವರಿಗೆ ಕರಕುಶಲ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದು, ಕಲೆಗಾಗಿ ಜೀವಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಲೆಯು ಅವರ ಮನೆತನದಿಂದ ಬಂದಂತಹ ಕಲೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಜಿನಗಾರಿಕೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಗೌರವವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಹವ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿ ಇದನ್ನೇ ಕ್ರಮೇಣ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಹಲವಾರು ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸುಬ್ಬರಾವ್ ನೇರವಾಡಿ ಇವರೂ ಒಬ್ಬರು. ಇವರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು 1962 ರಲ್ಲಿ ಗೋಕಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಇವರು ಮೆಟ್ರಿಕ್ ವರೆಗೂ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕುಟುಂಬವು ಕೂಡ ಈ ಕರಕುಶಲ ಕೈಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಗೋಕಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಇವರು ಗೋಕಾಕ್ ಚಿತ್ರಗಾರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. (1996 ರಿಂದ 2005ರ ವರೆಗೆ)

ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ 1993 ರಲ್ಲಿ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವರು ಗೋಕಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಗಾರರು, ಜಿನಗಾರರು, ಚಿತ್ರಗಾರರು ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಅದೇ ರೀತಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಲಾವಿದರುಗಳಾದ ಸಂಬಾಜಿ, ಶಂಕರ, ಶಶಿಕಾಂತ ಚಿತ್ತಾಳೆ, ಆನಂದ ತುಕಾರಾಮ, ಜೋಶಿ, ಶಿವಾಜಿ, ಸಂತ್ರಾನ್ ಕಾಗಿಯನ್‌ಕರ್ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಕಲಾವಿದರು ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವೃತ್ತಿಯೇ ಇವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ. ಇವರ ಬದುಕೇ ಬಣ್ಣದ ಬದುಕು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುಭವವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರೆಂದರೆ ಗುರುನಾಥ ಚಿತಾರೆ, ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಚವ್ವಾಣ, ಚೂಡಾಮಣಿ ಹಾಗೂ ವಾಗಲೇಯವರು.

ತರಬೇತಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಗುರುಸಾತಯ್ಯ ಕೆಳಗಿನಮಠ ಎನ್ನುವವರು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಲಾವಿದರಾಗಿದ್ದು, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಇವರ ಅಣ್ಣಂದಿರು ಕೂಡ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುನಾಥ ಚಿತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕಲಾವಿದನು ಬಣ್ಣಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶಿವ, ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ವೀರಭದ್ರ, ದುರುಗವ್ವ ಮತ್ತು ದ್ಯಾಮವ್ವ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಇವರು ಲೇಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈತನು ಹಳೆಯ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವರ್ಣವಿನ್ಯಾಸ ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಹೊಸತನದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದನು. ಗೋಕಾಕ್ ನಗರವು ಬಣ್ಣಗಾರಿಕೆಯ ಅನೇಕ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಜೀವನೋಪಾಯದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಪುರುಷರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕುಟುಂಬದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಶ್ಲಾಘನೀಯ. ಕುಟುಂಬದ ವರಮಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರೆನ್ನದೆ ಎಲ್ಲರೂ

ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೂ ಅನೇಕ ವೃತ್ತಿನಿರತ ಈ ಕಲಾವಿದರ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇನ್ನೂ ಈ ಕಲೆಯ ಉಳಿಯುವಿಕೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಗೋಕಾಕ್ ಕಲೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿ, ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಿ ಒಂದು ಸಂಘ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಗೋಕಾಕ್ ಚಿತ್ರಗಾರರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಲಾವಿದರು ಸೇರಿ ರಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂಘದ ವತಿಯಿಂದ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಳಿಗೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸಂಘವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಸರ್ಕಾರದ ವತಿಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ದೊರಕಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಸಂಘವನ್ನು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಅನುರಾಧ ಯ. ದೀಕ್ಷಿತ. (1997). ಈ ಹಣ್ಣು ಕಣ್ಣಿಗಷ್ಟೆ, ಬಾಯಿಗಲ್ಲ. 'ಸುಧಾ' ವಾರಪತ್ರಿಕೆ.
- ಗವಿಸಿದ್ದ ಎನ್. ಬಳ್ಳಾರಿ. (1996). ಕಿನ್ನಾಳದ ಗೊಂಬೆಗಳು. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿ.ವಿ.
- ಕರೀಗೌಡ ಬೀಚನಳ್ಳಿ. (ಸಂ.). (2000). ಕರಕುಶಲ ಕಲೆಗಳು. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ಕಾಳೆ ಕೆ.ವಿ. (2000). ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣದ ಬಳಕೆ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ಮಹಾಲಿಂಗ ಮಂಗಿ. (1993). ಗೋಕಾಕದ ಜೀವಂತ ಕಲೆ - ಜೀನಗಾರಿಕೆ. ಜನಪದ.
- ನಾರಾಯಣರಾವ್ ಎಂ.ವಿ. (1997). ನಮ್ಮ ಕರಕುಶಲ ವಸ್ತುಗಳು. ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬುಕ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ.

- ಪಾಟೀಲ ಎಸ್.ಸಿ. (1993). ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಚಿತ್ರಕಲೆ . ವೀರಶೈವ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಜಗದ್ಗುರು ತೋಟದಾರ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನ ಮಠ.
- ಪಾಟೀಲ ಎಸ್.ಸಿ. (1995). ಗೋಕಾಕದ ಅಂದದ ಚಿಂದದ ಆಟಕೆಗಳು. ಕರ್ಮವೀರ ವಾರಪತ್ರಿಕೆ
- ಪಾಟೀಲ, ಎಸ್.ಸಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಾನಂದ ಪಾತ್ಯೋಟ. (ಸಂ.). ನಿಜದ ನೆಲೆ. (ಡಾ. ಬಿ.ಕೆ. ಹಿರೇಮಠ ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ), ವೈರಾಗ್ಯದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬಸವೇಶ್ವರ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ.
- ಸುರೇಶ, ಡಿ. (1995). ಚಿತ್ರಕಲೆ ಮತ್ತು ಪೂರಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು. ರೇಣುಕಾ ಮುದ್ರಣಾಲಯ,

ಅನುಬಂಧ-1

ಗೋಕಾಕ್ ಕಾಷ್ಠ ಕಲೆಯ ಛಾಯಾ ಚಿತ್ರಗಳು

ಪಕ್ಷಿಗಳು

ಗೋಕಾಕ್ ಕಾಷ್ಠ ಕಲೆಗೆ ಬಳಸುವ ಹಾರವಾಳ ಕಟ್ಟಿಗೆ

ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳು

ವೃತ್ತಿ ನಿರತ ಕುಟುಂಬ

ಗೋಕಾಕ್ ಕಾಷ್ಠಕಲೆ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಬಳಸುವ ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಕುಂಚಗಳು

ಗೋಕಾಕ್ ಕಾಷ್ಠಕಲೆ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣಗಳು

ಗೋಕಾಕ್ ಚಿತ್ರಗಾರ ಸಹಕಾರಿ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಘದ ಕಲಾವಿದರು

ಗೋಕಾಕ್ ಕಾಷ್ಠಕಲೆ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಬಳಸುವ ಮರದ ಅಂಟು